HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]שחטן בחוץ קודם שנפתחו דלתות ההיכל פטור מ"ט מחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי א)ומי אית ליה לרב חסדא הואיל והאמר רב חסדא פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה לשמו פטור שלא לשמו חייב טעמא דשלא לשמו הא סתמא לשמו הוא ופטור ואמאי לימא הואיל וראוי שלא לשמו בפנים הכי השתא התם בעי עקירה האי לא בעי עקירה רבה בר שימי מתני להו בדרבה וקשיא ליה דרבה אדרבה ומשני כדשנינן כי אתא רב דימי אמר ר' ירמיה אמר ר' יוחנן פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו פטור אמר רב דימי אמריתה לשמעתא קמיה דר' ירמיה בשלמא לשמו דהא לא חזי ליה אלא שלא לשמו אמאי הא חזי שלא לשמו בפנים ואמר לי עקירת חוץ לאו שמה עקירה כי אתא רבין אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן [ב]פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו חייב ואפי' לשמו והתנן ב)מחוסר זמן בין בגופו בין בבעלים ואיזהו מחוסר זמן בבעלים [ג]הזב והזבה והיולדת ג)והמצורע שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ פטורין [ד]עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין ואמר ד)רב חלקיה בר טובי לא שנו אלא לשמו אבל שלא לשמו חייב לשמו מיהא פטור אמאי נימא הואיל וראוין שלא לשמו בפנים הכי השתא התם בעי עקירה הכא פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו רב אשי מתני חייב כדאמרינן רב ירמיה מדפתי מתני פטור קסבר פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה ועקירת חוץ לאו שמה עקירה ופליגא דרב חלקיה בר טובי אמר מר משהגריל עליהן חייב על של שם ופטור על של עזאזל תנו רבנן [1]איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה'

אי

ומי אית ליה לרב חסדא הואיל. לחייב על קרבן שאינו ראוי לשם מה שהופרש בפנים ושחטו בחוץ דנימא חייב משום הואיל וראוי לשם קרבן אחר: **לשמו פטור.** דאינו ראוי לשמו בפנים: **שלא לשמו.** אלא לשם שלמים חייב דראוי הוא לשם שלמים בפנים: הכי גרסי' **טעמא דשלא לשמו הא סתמא לשמו הוא ופטור ואמאי נימא וכו':** **בעי עקירה.** אינו ראוי בפנים לשלמים אלא אם כן עקר שם פסח ממנו בשחיטתו הלכך לאו מתקבל בפנים הוא כל כמה דלא עקריה: **האי לא בעי עקירה.** ואע"פ שלקחו לשם שעיר הנעשה בפנים זה חטאת וזה חטאת שניהן שוין בשמותיהן: **מתני להו בדרבה.** הני תרתי שמעתתא דרב חסדא הא דאמר לעיל הואיל וראוין לשעיר הנעשה בחוץ והא דאמר רב חסדא פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה וכו' מתני לה בדרבה דרבה אמרינהו: **פסח ששחטו בחוץ.** גרס בכולה: **עקירת חוץ.** עקירת שם בשחיטת חוץ לא שמה עקירה אם הכשיר הכתוב פסח בשאר ימות השנה בשלמים לא הכשירו אלא בפנים ובעקירת השם אבל בחוץ לעולם שמו עליו: **חייב.** עליו משום הואיל וראוי שלא לשמו בפנים: **והא תנן.** במסכת זבחים: **מחוסר זמן.** פטור על שחיטת חוץ בין שהוא מחוסר זמן בגופו בין שהוא מחוסר זמן בבעלים בגופו כגון בתוך שמונה ללידתו: **ואיזהו מחוסר זמן בבעלים הזב והזבה וכו'.** שיש זמן להבאת קרבנותיהם לסוף ספירת שבעה והיולדת לסוף מלאת ימי טהרה: **שהקריבו.** לפני הזמן חטאתן ואשמן בחוץ פטורין שאינן מתקבלים בפנים לא לחובה ולא לנדבה לחובה משום דלא מטא זימנייהו ולנדבה שאין חטאת ואשם בא לנדבה והאי אשם במצורע הוא דאילו בזב וזבה ויולדת ליכא אשם: **עולותיהן ושלמיהם חייבין.** שעולה ושלמים באים נדבה ומתקבלין נדבה בפנים ובמסכת זבחים ה) פרכינן והני בני שלמים נינהו ומשנינן תני נזיר בהדייהו ואף מצורע לא שנינו במשנה ופרכינן התם הני בני אשמות נינהו ומשנינן תני מצורע בהדייהו: **ואמר רב חלקיה לא שנו.** דאשם בחוץ מחוסר זמן בבעלים פטור אלא לשמו דאינו ראוי לשמו בפנים אבל שלא לשמו כגון לשם עולה או לשם שלמים חייב שכן ראוי לפנים כיוצא בו בפנים דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן: **ואמאי.** לשמו פטור לימא הואיל כדקאמרת: **שלמים.** הוה סתמיה בלא עקירה ומקראי ילפינן לה במסכת פסחים [ע:] ובפ"ק דזבחים [ח:]: **רב אשי מתני חייב.** בהא דכי אתא רבין: **ורב ירמיה מתני פטור.** בין לשמו בין שלא לשמו כרב דימי: **ופליגא דרב חלקיה.** דאמר עקירת חוץ שמה עקירה:

אי

שלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל פטור. תימה דא"ר יוחנן פרק השוחט והמעלה (זבחים דף קז:) המעלה בזמן הזה בחוץ חייב ואמאי הא אינו ראוי אל פתח אהל מועד כיון דנהרס המזבח דאפי' נפגם המזבח אמרי' בפ' קדשי קדשים (שם נט. ודף סב.) כל הקדשים שנשחטו שם פסולין והוה ליה מחוסר זמן ואפילו מחוסר פתיחת דלתות פטור כל שכן מחוסר מעשה גדול ותנן בפרק בתרא דזבחים (דף קיב:) אותו ואת בנו ומחוסר זמן בחוץ אפילו לא תעשה אין בו לרבנן דרבי שמעון ועוד אמרינן בפ"ק דע"א (דף יג.) אם הקדיש והעריך והחרים בזמן הזה בהמה תעקר ופריך ונשחטיה מישחט ופירש רש"י משום שחוטי חוץ ליכא דבקדשי בדק הבית איירי ולא נהירא לר"י דאם כן כי פריך ונשוייה גיסטר' היכי משני מפני שמטיל מום בקדשים אלא מפרש ר"י דמיירי בקדשי מזבח ולא מחייב משום שחוטי חוץ דהוה ליה מחוסר זמן ודוחק לומר דההיא דמסכת ע"ג אתיא כמאן דאמר הותרו הבמות חדא דמנא ליה לאוקמי כמאן דאמר הותרו הבמות כדי להקשות ונשחטיה מישחט כיון דלמאן דאמר לא הותרו לא קשיא ועוד דהא סתם מתניתין היא בפרק בתרא דזבחים (דף קיב:) דירושלים אין אחריה היתר ובגמרא פריך מינה למ"ד בפ"ק דמגילה (דף י.) שמעתי שמקריבין בבית חוניו וי"ל דר' יוחנן דמחייב במעל' בחוץ מיירי בהעלאת קטרת דלא בעי מזבח דאמרי' בפרק קדשי קדשים (זבחים דף נט.) מזבח שנעקר מקטיר קטרת במקומו אי נמי בהעלאת מנחה דלוקא במיני דזבחים אמרינן כשנפגם המזבח שפסולין דנפקא לן מוזבחת עליו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר וניחא נמי דנקט רבי יוחנן המעלה טפי משחיטה וזריקה אי נמי יש לומר דמיירי שבנוי מזבח במקומו והעלה בחוץ דס"ל קדשה לעתיד לבא אבל אין לתרץ דר' יוחנן כר' יהודה סבירא ליה דאמר קדשי קדשים שרי להקטיר על הרלפה דנהי דשרי להקטיר על הרלפה מכל מקום בעי שיהא מזבח במקומו אבל נפגם המזבח לא הוי שרי להקטיר בשום דוכתא תימה אמאי פטור בשלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל לפי מה שפרש"י בפרק קדשי קדשים (שם דף סא.) גבי קודם שיעמידו לויים את המשכן ולאחר שיפרקו דדוקא שלמים ששחטן בפנים קודם לדלתות ההיכל פסולים אבל שאר קדשים לא אם כן כיון דפסולו בקודש שיש לו היתר בשאר קדשים אם עלו לא ירדו מידי דהוה אפסח וחטאת ששחטן שלא לשמן בחוץ דחייב עליהם כדאיתא בפרק בתרא דזבחים (דף קטו.) משום דמתקבל בפנים שיש לו היתר בשאר זבחים ויש לומר דהתם הבהמה ראויה לשחטה בפנים בההיא שעתא לשמה אבל הכא אינם ראוים לפנים קודם פתיחת הדלתות:

טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור. תימה לר"ת נידוק מרישא איפכא טעמא דלשמו הא סתמא חייב ודוחק הוא לומר דלשמו דרישא היינו סתמא משום דאמרינן ריש פ"ק דזבחים (דף ג:) דסתם זבחים לשמן הן עומדין דהני מילי בזמנן אבל פסח בשאר ימות השנה סתמיה לאו לשמו קאי אלא נראה כספרים דלא גרסי טעמא דשלא לשמו ואיכא למימר דמרישא דייק לשמו אמאי פטור דס"ד דלא בעי עקירה וא"כ אמאי פטור והא אי בעי שחיט סתמא בפנים דסתמא שלא לשמו קאי ומשני דבעי עקירה וכי האי גוונא איכא בפרק תמיד נשחט (פסחים סד.) ובמועד לשמו פטור שלא לשמו חייב וגרס רש"י שם כמו בכאן טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור וקשיא נמי התם כמו שהקשינו בכאן אלא יש לפרש שם כדפירשתי הכא: **ופליגא דרב חלקיה בר טובי.** בלאו הכי נמי הוה מצי למימר ופליגא דרב דימי אדרב חלקיה אלא משום דהשתא פליגא דרב דימי ודרבין אדרב חלקיה:

וכל

עין משפט
נר מצוה

ז א ב מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה יב:

ח ג ד שם הלכה ט:

רבינו חננאל

קודם פתיחת דלתות ההיכל (פסולין הן) [פטור], שנאמר ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שההיכל נעול, ומחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי. **ומקשינן** מי אית ליה לרב חסדא הואיל, והא הוא דאמר פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו בחוץ פטור, ואמאי לימא חייב הואיל וראוי שלא לשום פסח אלא לשום שלמים בפנים. ודחי פסח בעי עקירה משם פסח לשום שלמים, ומחוסר עקירה כמחוסר מעשהדמי. **פסח** ששחטו [בחוץ] בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו,רב אשי מתני חייב, ואקשינן עליה ואפי' על שמו, והתנן בשחיטת קדשים פרק פרת חטאת מחוסר זמן בין בגופו בין בבעלים, איזהו מחוסר זמן בבעלים הזב והזבה היולדת והמצורע שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ פטורין, עולותיהם ושלמיהם בחוץ חייבין. ומקשה עליה בגמ' והני בני אשמות נינהו, אמר זעירי תני מצורע בהדייהו. תוב אקשינן הני בני שלמים נינהו,א) אמר רב ששת תני נזיר בהדייהו. דזעירי קבעוה תנאי ותנו בהדייהו במשנה הזב והזבה והיולדת והמצורע כמו שאמר זעירי. אבל נזיר לא קבעוהו במשנה כמו שאמר רב ששת, אע"ג דהיא כרב ששת. קתני מיהא חטאתם בחוץ פטורין, ואמר רב חלקיה בר טובי לא שנו שהוא פטור אלא השוחט לשמה בחוץ אבל השוחט שלא לשמו בחוץ חייב, הואיל וראוי שלא לשמו בפנים, כדתנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמו כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה. אמאי, אפי' לשמן בחוץ יהא חייב הואיל וראוי שלא לשמו בפנים. **ודחי הכי השתא התם** בעי עקירה ומחוסר עקירה כמחוסר מעשה דמי, משום הכי לא תני לשמו בחוץ חייב הואיל וראוי שלא לשמו בפנים, אבל פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא ולא בעי עקירה. **רב אשי מתני** חייב כדאמרן. **רב ירמיה** מדיפתי מתני פסח בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו פטור, קסבר פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה ועקירת חוץ ששחטו שלא לשום פסח לאו שמה עקירה. ופליגא עליה דרב חלקיה בר טובי דאמר לא שנו שפטור אלא בשוחט לשמו אבל בשוחט שלא לשמו בחוץ חייב, הנה עקירת חוץ עקירה היא. **ושנינן הא דרב** חלקיה כגון ששחט שלא לשמו מיעוט סימנים בחוץ וגמר רובו בפנים משום דלא עקירת חוץ הוא. **משהגריל** עליהן שחטן בחוץ, חייב על של שם ופטור על של עזאזל, דלא קרינא ביה לה'. **ת"ר ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן,**

א) כ"ה הלשון בגמ' דזבחים דף קי"ד ע"ב ע"ש.

מסורת הש"ס

א) [פסחים סב. ע"ש], ב) זבחים קיב:, ג) [הגם שרש"י כאן ובזבחים כתב דלא גרסי' מכל מקום כתב התוי"ט דאין למחוק וע"ש הטעם], ד) [זבחים ד' קיד:], ה) [דף קיד:],

תורה אור השלם

1. אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַייָ לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְיָ דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ:

ויקרא יז ג-ד

מוסף רש"י

מחוסר זמן. שאמרנו פטור, **בין בגופו בין בבעלים.** בין שהוא מחוסר זמן בגופו בין שהוא מחוסר זמן בבעלים, שלא הגיע זמן הבעלים להקריב קרבנותיהם (זבחים קיב:). **שהקריבו.** בתוך ימי ספרן, ויולדת בתוך מלאת (שם). **פטורין.** שאין מתקבלין בפנים לא לחובה ולא לנדבה (שם). **עולותיהן.** דזב וזבה עוף ויולדת בהמה, **חייבין.** שהרי מתקבלות בפנים נדבה לשמן (שם). **ואמר רב חלקיה.** אאשם קאי ולא אחטאת, דאילו חטאת פסולה שלא לשמו בפנים (שם קיד:). **לא שנו.** דפטור בחוץ, אלא לשמו. ואפילו סתמא, דבהאי שמא אינו מתקבל עכשיו בפנים, **אבל שלא לשמו.** כגון לשם עולה, ובשם זה הוא ראוי לבא לפנים, דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מן הפסח והחטאת (שם).

תוס' ישנים

פטור קודם הגרלה כדמשמע הכא, אלא דפריך ליה מגופה דאכתי ראוי לפתח אהל מועד קודם הוידוי, ובמסקנא דמסיק התם אלא לא קשיא כאן קודם וידוי כאן לאחר וידוי אתי שפיר דמחייב (אחר) [קודם] הגרלה כי הכא. אי נמי י"ל דקודם הגרלה דהתם היינו קודם (ההבאה) [ההנחה] שהוא גמר הגרלה דפטר מלה' לפי שהוא מבורר כבר שאינו לה' אבל קודם ההגרלה שאינו מבורר מחייבינן ליה כי הכא. מ"ר. ולי נראה לתרץ דהא דמחייבינן הכא קודם הגרלה היינו משום דראוי הוא לשעיר הנעשה בחוץ כדמפרש הכא, והא דממעטינן ליה קודם הגרלה מלה' היינו לפי שכבר נתקדש שעיר החיצון (עדיין) [איירי] ולכך אינו ראוי כלל להתקדש לשעיר החיצון וממעיט מלה' אע"פ דראוי הוא לפתח אהל מועד כי שמא יתקדש לה', מ"מ אינו לה', אבל היכא שיוכל להתקדש לשעיר הנעשה בחוץ לה' קרינא ביה. וצ"ע. **הכא נמי מחסרי עבודת היום.** כדאמרינן לקמן בפרק בא לו [ע, א] דלכולי עלמא שעיר הנעשה בחוץ בתר עבודת היום והתם מפרש טעמא.

מחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי. וכיון שעל גוף הקרבן נאמרה הוי כמו שהיא בגוף הקרבן כדפי' רש"י. אי נמי הואיל ובשעת שחיטת הקרבן צריך שיהא השער פתוח הוי כמו בגופו, אבל שאר עבודת היום לא שייכי בגוף השעיר. מ"ר. הך סוגיא דמחוסר זמן פי' בפ"ק דמנחות [ה, א] ובפ"ק דזבחים [יב, א], ותימה לרבינו דהכא משמע דלית ליה לרב חסדא הואיל אפילו לחומרא היכא שמחוסר מעשה דלא בעי למימר הואיל וראוי לשעיר הנעשה בפנים דמחוסר הגרלה, ואילו בפסחים פרק תמיד נשחט [סג, א] קאמר גבי שחטו למולים לזרוק דמו לערלים דפליגי התם רבה ורב חסדא וקאמר רב חסדא הואיל ואי בעי מתקן נפשיה, ופריך ומי אית ליה לרב חסדא [הואיל והא איתמר האופה מיו"ט לחול כו', בשלמא לרבה אדרבה לא קשיא הכא מחוסר] מעשה כו', אלא לרב חסדא קשיא, ומשני כי לית ליה לקולא אבל לחומרא אית ליה, אלמא אית ליה הואיל לחומרא אפילו היכא דמחוסר מעשה. גי'. וה"ר אלחנן תירץ דהתם כיון שכל שעה ושעה בידו לתקן עצמו ובאיסור כרת הוא עומד הילכך לא חשיב כמחוסר מעשה. **אמאי נימא הואיל וראוי לשלא לשמו חייב כו'.** רש"י פי' דגרסינן טעמא דשלא לשמו הוא הא סתמא לשמו הוא ופטור. ולא נודע למה הגיה רבינו שלמה כן דהא האי מקשה לא אסיק אדעתיה טעמא (דעיקרא) [דעיקרה] כלל, ובתמיד נשחט איתא להך גירסא שהגיה רש"י כאן ומחקה שם. ורבינו יעקב מקיימה כמו שפיר' כאן, אבל כאן אין צריך להגיה כלום. והתנן מחוסר זמן כו'. השתא ס"ד דמטעמא דהואיל מחייב ליה בלשמו. **ואמר רב חלקיה בר טובי כו'.** בלאו רב חלקיה בר טובי קשיא ליה מתני' שפיר דעל כרחין שלא לשמו חייב באשם הואיל ועקירת חוץ שמה עקירה ופטור דקתני גבי אשם היינו בלשמו, ואם כן תיקשי ליה דאפילו לשמו אמאי מחייב הא משנה זו פטרה, אלא משום דמשכח הך משנה ופירשה רב חלקיה בר טובי מייתי מילתיה. ויותר מזה יש בתלמוד הרבה שכמה פעמים מביא דברי האמורא שמפרש המשנה שמביא להקשות ממנה ואע"פ שאינו צריך למימרא כגון ההוא דשמואל דבכורות [מג, א] דאמר שמואל לא קדושין בתמורה ולא מקדישין בעושה תמורה וכן בפ"ק דחולין נמי איכא כי האי גוונא. מ"ר.